

KERESZTÉNY MAGVETŐ.

XXII-ik évf.

September—October. 1887.

5-ik füzet.

PÁL APOSTOL TANA AZ ELŐRE VALÓ ELRENDELESRŐL

Vizsgáljuk meg végül azt a kérdést, hogy tanította-e Pál a Kálvin-féle isteni végzés tanát?*)

A Kálvinizmus központi dogmája a melynek gyökeréből a többiek kisarjazznak, az Isten abszolút fölsége. Isten a legfőbb akarat; az ő akarata minden eseményt kormányoz, az ő akarata a világegyetem törvénye. Ő igazságos, s a mit választ is, igazságos. Azt teszi, a mit kiválaszt, hogy tegye; és a mit kiválaszt a tevésre, az igaz. Semmit sem választ azért, mert igaz; hanem azért igaz, a mit választ, mert ő választja. Az ember kötelessége az imádkozás, elfogadás, magamegadás és engedelmesség. A mi nekünk rossznak látszik, az Isten előtt jó lehet. Semmi közös sincs az ő és a mi jóságunk között; jóság, jog, igazság, méltányosság semmik magokban véve; nem gyökereznek az universum természetében, sem Isten természetében, csak is Isten akaratában. Ha azt választja, hogy az igaztalanból igazat csináljon, megteheti, mert különben hatalma korlátozhatnék méltósága által. Nem tudná azt tenni, a mit akar, ha kénytelen volna valamely törvénynek engedelmeskedni, ha mindjárt az saját természetének is volna törvénye.

Kálvin így szól: „Az isteni akarat minden létezőnek oka. Az

*) Meg kell jegyeznünk, hogy e tanulmány jelen évfolyamunk 1. és 2. füzetében közölt: Pál apostol tana az eredendő bűnről (7—10. l.) és Pál apostol tana a helyettes elégtételről című tanulmányokkal egy sorozatot teszen. Ez alkalommal ki kell javitnunk egy pár sajtóhibát, melyek a 2. füzetben közölt dolgozatba esúsztak be: 95. lapon alólról a 4. sorban „adozók“ helyett „adosok“ olvasandó. 96. l. felülről a 2. sorban „lehet“ helyett „sehol“; felülről a 14. sorban „igazsága van“ helyett „igazságosan.“ 102. l. alólról a 17. sorban „volna“ helyett „volt.“ 104. l. a legalsó sorban „a ki neki hasznos volna, hogy egy olyanért meghaljon, a ki elég jó volt, szeretett.“ helyettez olvasandó: „a ki elég jó volt, szeretettől és tisztelettől lelkesítettett. Ezek mellett munkatársunk még egy más javítást is kér tétetni: Mult évfolyam (XXI. k.) 131 l. alólról 19 sorban: „Ő“ eleibe betoldandó: „Ő hitt Istenben, bizott az ő végetlen szeretetében s ennyi volt az egész. Mit tett Jákob, hogy a tizenkét törzs atyjává lett? Semmit.“ Szerk.

Isten akarata az igazság legfőbb szabálya; úgy hogy a mit ő akar, azt igazságosnak kell tartani, csakis azon oknál fogva, mert ő akarja. Midőn azt kérdik, miért cselekedett az Ur így, a felelet csak az lehet, mert ő úgy akarta.“ Kálvin ugyan tagadja, hogy Isten akarata önkényes, de mindig fentartja, hogy Isten semmivel sem tartozik az embernek s hogy az embernek nincs semmi joga ellenezni azt, a mit Isten akar, ha mindjárt igazságtalannak látszik is az. Isten ez abszolút fölségének alapelvéből Kálvin logikailag arra a következtetésre jut, hogy jóságra, vagy jellemre való tekintet nélkül, Isten kezdetről fogva bizonyos angyalokat és embereket örök életre, másokat örök halálra rendelt és választott. Megengedi, hogy ez rettenetes végzés, de ragaszkodik ahhoz, hogy Isten igéjében taníttatik és úgy kell tekintenünk, mint igazat, habár igazságtalannak is látszik. Az összege ennek az, hogy a világ teremtése előtt Isten elrendelte Ádám esését, és az összes utódai, a nagy tömeg közül, a mely oly romlott születésénél fogva és saját választása nélkül, születésök előtt némelyeket pokolba, másokat az égbe szánt. Más szóval némelyeket kárhozatra, másokat boldogságra teremtett. Az a kérdés, tanít-e az Újtestamentum ilyen tant? Ha valahol tanít, azt Pál tanítja a Róma-beliekhez írott levelének VIII. és IX. fejezeteiben. Lássuk tehát mit tanít Pál valóban?

Midőn Kálvin választási tanával elménkben, először olvassuk azokat a fejezeteket, kétségkívül úgy látszik, hogy azok tanítják e tant. Például lásd Róm. IX. 11—18. E helyen Pál világosan tanítja, hogy születésök előtt Isten némelyeket jóra, másokat rosra választott; s hogy ő némelyeken könyörül, másokat megkeményít, hogy szerette Jákobot, gyűlölte Ezsaut; s hogy nem a mit az ember választ és akar, hanem a mit Isten ad neki: az teszi alkalmassá, hogy betöltse hivatását és választását.

Mindez, azt lehet mondani, nagyon hasonlónak látszik a Kálvin-féle választási tanhoz s ha Pál is azt értette alatta, a mit Kálvin, ám legyen, ne kövessünk el erőszakot az ő nyelvén, hogy abból azt a jelentést erőszakoljuk ki, a mit mi hiszünk. De mielőtt eldöntenők, hogy Pál Kálvin követő volt Kálvin előtt, legyünk bizonyosak egy pont felől, névleg, hogy Pál itt ideiglenes vagy örök kiválasztásról beszél-e; erre az életre való választásról, ideiglenes kiválasztás- és alkalmatosságról-e, vagy örök jutalomról és büntetésről? Ez a fő kérdés, a mit el kell dönteni.

És mielőtt azt kérdeznők, vajjon Pál tanította-e azt a részletes tant, vizsgáljuk meg először, hogy van-e valami igaz vegyítve a hamissal és ha igen, melyik része a tannak igaz és melyik hamis.

Azt mondani, hogy magokviseletére való tekintet nélkül, Isten némely embereket kárhozatra teremtett, nemcsak hogy ellenkezik a lelkünkbe oltott igazság ösztönével, de ellenkezik Krisztus leglényegesebb és legéltetőbb tanításaival is. Az evangelium azt tanítja, hogy Isten minden embert meg akar menteni; hogy szereti ellenségeit is, és igyekszik őket megáldani s hogy Krisztus mindenkéért meghalt. Ellenmondás tehát azt állítani, hogy Isten meg akarja menteni, a kiket kárhozatra teremtett, s hogy azt kívánja az embertől, hogy legyen jó és tegyen jót, a kinek nincs ereje, hogy olyan legyen és olyat tegyen, s hogy az embereket oly hibákért bünteti, a melyekről nem tehetnek, s oly jóságért jutalmazza, a mely nem az övék. Mindez gúnyt űzne az Újtestamentum legnagyobb részéből. Bizonyos tehát, hogy Isten törvénye a szívben, valamint Isten szava az evangeliumban, egyformán úgy tüntetik fel a kiválasztás és kárhoztatás tanát, mint hamisat, és ha Pál tanítja ezt, olyat tanít, a minem igaz.

De jóllehet a tan ekkép felállítva hamis, mégis van a jóra és rosszra való isteni előrerendelésnek igaz tana. Van ebben az életben való kiváltságokra és alkalmatosságokra való elrendelés, de nincs örök áldásra vagy romlásra való. Az időszerinti elrendelés egy dolog, az örök időkre való egészen más. Az emberek nem egyformán szabadok, hogy azokat tegyék, a miket akarnak. Nem határozhatják el hol fognak születni, Isten határozza azt el. Nem tudják elhatározni, milyen physikai, értelmi és erkölcsi szervezetet fognak hozni a világra; Isten határozza azt el.

Némely ember sok dologra született, más kevésre. De minden egyes a szerint ítélendő meg a mije van, nem pedig a mije nincs. A kinek sok adatott, attól sok kívántatik és megfordítva. Mindezt megengedhetjük, tudván, hogy Isten a kellő időben mindent jóvá tesz. Az efféle elrendelés a világ különféleégeit, a létezés fokozatát és rendjét teszi, a melyben minden embernek megvan a maga elkülönített helye és munkaköre, de a tökéletes egészre minden egyes szükséges.

A kérdés tehát az, milyen előrendelési tant tanított Pál, ideiglerest-e vagy örök időkre szólót? mostani alkalmakra való rendlést-e vagy ezután következő örök boldogság- vagy örök nyomoruságra való rendlést? Könnyen be lehet bizonyítani, hogy a jelen időre való választást és rendlést tanít, nem pedig örök időre szólót.

A fő hely, a hol Pál az előre való elrendelés tanát tanítja Róm. VIII—X. De sem e helyen, sem egyebütt nem tanítja a Kálvin által

felállított tant, hogy Isten előre elrendelt némelyeket örökéletre, másokat örök halálra.

A hányszor csak e szavak: „előre való elrendelés és elhatározás“ előjönnek, mindig arra vannak alkalmazva, a mi ezen a világon történik, nem pedig a másokban.

E szavak „választani, kiszemelni“ először az izraelitákra voltak alkalmazva, a kik az Isten kiválasztott és kiszemelt népe voltak. Arra voltak választva, hogy legyenek a világ számára az isteni törvény és az Isten egységének tanítói. Nem egy más világban létező örök menny számára voltak választva, hanem itten való kötelességekre, szolgálatra és kiváltságokra. Ez a szó „választani“ az Ó-testamentumban számtalanszor alkalmaztatik a zsidókra, mint népre. „Szövetséget kötöttem választottaimmal.“ „Jákób az én szolgám, Izrael az én választottam“ stb.

Krisztus eljöveteleg a zsidók voltak a választott nép; azután a kik akár zsidók, akár pogányok közül keresztények lettek, voltak a választott nép. De az nem következik, hogy a választottak hivek lettek volna mindvégig, vagy hogy mindnyájan a más világra választottak volna. Jézus így szól: „Nem tizenketten választottalak-e titeket és egy közületek gonosz. Júdás egy volt a választottak közül, mégis elbukott. Választatni nem volt elég; szükséges volt szorgalmasnak lenni, hogy valaki hivatása és választása biztos legyen.

„A kiket öröktől fogva tudott, azokat el is választotta.“ Nemzetek és emberek bizonyos munkára vannak választva és azok vannak minden egyes munkára rendelve, a kiktől Isten előre tudja, hogy alkalmasok arra a munkára. Nem jutalmakra választottak, hanem kötelességekre. Az izraeliták arra voltak választva, hogy prédikáljanak tiszta hitet az emberiségnek. Midőn a helyett ritusban, szertartásokban, szombat megülésben és áldozatokban megkeményedtek, úgy hogy megvetették Jézust, az igazság legistenibb tanítóját, akkor elvesztették választásukat, mint nép, kivéve közülök azokat, a kik alkalmasok és készek voltak elfogadni ezt a terjedelmesebb vallást, ezt a magasabb evangéliumot.

Pál gondviselést látott mindenben; előtte semmi sem esetleges, semmisen előre nem látott. Minden dolog Isten céljára szolgál és előbb-utóbb teljesülésbe megyen, ha egy uton nem, más uton. Midőn a zsidók megszűntek Isten kiváló népe lenni, akkor az ő elpátolásuk megnyitotta az utat minden más nemzeteknek, hogy Isten népévé legyenek. Midőn Faraó makacs lett és nem engedte, hogy Izrael gyermekei elmenjenek, akkor makacsságával Istent szolgálta. Ha engedte volna őket a pusztába menni és imádkozni, visszatértek volna Egyiptomba és

ismét rabszolgák lettek volna; de azért, hogy ígéreteit megszegte, megszabadultak kötelezettségeiktől és teljesen megmenekültek. Pál szerint Isten előre látta, hogy Faraó makacs lesz s azért választotta ki Faraót, hogy azon időben Egyiptom királya legyen. „Isten megkeményítette az ő szívét.“ Ez igaz, miután szervezetünk legjelesebb tulajdonságai a gondviselés igazgatása alatt állanak elő. Minden ember sajátlagos előnyökkel és fogyatkozásokkal születik; vannak jó tulajdonságai, vannak roszak is. Ha szilárd, könnyen lehet makacs; ha jó természetű, hajlandó az engedékenységre. Isten a világot nem kevésbé kormányozza az emberek hiányai és fogyatkozásai által, mint erényei által. De mind ez a jelen, nem a jövő életre tartozik. Faraó kemény szíve e világon szolgált jó célra, de az sehol sem fordul elő, hogy azért ezután is büntettetni fog.

Az Ur Jákob pátriarchát és az ő utódait, a zsidókat, arra választotta, hogy alapítsák meg az egyisteniség tanát a világon. Arra választotta őket, hogy tanítsák meg az embereket az Istenben való hitre, mint uralkodóban, bíróban és személyes gondviselésben való hitre. A zsidók olyanok voltak, mint atyjok Jákob. Örökölték tőle az ő Istenében és gyermekeinek Istenében való tántoríthatlan hitét, Örökölték békés természetét; inkább kereskedésre, mint háborúra való hajlamát; meggyőződéséhez való ragaszkodását, okosságát és emberismeretét. Ezért ők alkalmas nép voltak a Mózes-féle törvények elfogadására és megtartására és ez volt az ő dolga a világon. E célra kiválasztott nép voltak; választatván, mivel természetök alkalmasokká tette őket erre. Nem arra voltak választva, hogy egy kiváló eget birjanak ezután, hanem hogy egy kiváló munkát hajtsanak végre itten. Választottak, kiszemelték, előreelrendelték voltak e munkára, mikor születtek és mielőtt születtek volna. Választva voltak, a midőn ugy alkottattak, hogy legyenek méltó személyek e munka megtételére. Midőn az Ur ugy teremtette őket, akkor egyszersmind választotta is. Választások és hivatások be volt írva a szervezetökbe, agyvelőjük ránczaiba és jellemök mérsékletébe.

Pál összes érvelése a kiválasztást és előreelrendelést illetőleg Róm. VIII—IX. erre a világra és a jelen életre vonatkozik.

A zsidókat prófétáik és tanítóik ugy nevelték fel, miszerint higgyék, hogy ők Isten választott népe, választatván az Isten előre tudása szerint. „Ha mi Isten választott népe vagyunk, így szóltak ők, hogyan vethet Isten minket félre és választhat magának más népet minden népek közül?“ Ez volt az ellenvetés, a melylyel Pálnak szembe kellett néznie.

Észre lehet venni, hogy ha a választás feltétel nélküli és abszolút dolog volna, akkor Pál nem felelt volna a zsidók kérdésére, mert akkor lehetetlen lett volna felelni. A Kálvin-féle kiválasztási nézet szerint nem volt feleletnek helye, de a helyes nézet szerint a felelet könnyű. Azokat, a kikről az Isten előre látja, hogy alkalmasok valamely munkára, kiválasztja, kiszemeli, hogy azt megtegyék. Ha hajlandók azt megtenni, választásukat biztosították. Azután Isten őket minden erővel segíti, a mire szükségök van. Lelkőket hittel tölti el; segíti, hogy minden akadály felett győzedelmeskedjenek; kegyelemből dicsőségre vezérli. De ha vonakodnak tenni a munkát, félre löketnek. Nem az ők érdemök volt, hogy választottak s így nincs semmi okuk a panaszra.

Egy darab agyagnak egyik részéből a fazakas tartós és ékes edényeket készít; másik részéből, mely az előbbinél nem rosszabb, gyenge, durva edényeket, melyek hamar eltörnek. De mindkétféle edényre szükség van a háztartásnál. Egy nagy ház az, a hol mi élünk, a melyben némelyek magas helyekre és nagy hivatalokra választottak: a díszedényeket képezik; mások közönségesekre: ékesség nélküli edények. Hanem mit számít ez? Ha Isten minket valamely munkára, ha mindjárt alacsonyra is választ, panaszkodjunk-e azért? Hiszen bármely helyen legyünk, tehetjük Isten munkáját.

És itten láthatjuk már a nehéz hely (Róm. IX. 22. 23.) magyarázatát, Pál így szándékszik szólani: „Ti zsidók azt hiszitek, hogy a pogányok a harag edényei és elpusztításra valók. Miért volnának azok? Ha Isten megőrizte és megtartotta őket az ő hosszútűrő gondviselésével, ez által be akarja bizonyítani, hogy midőn ti zsidók vonakodtok elfogadni Krisztust, hatalmát a tömeg által mutatja meg, az engedelmeseket mind a zsidók, mind a pogányok közül kiválasztja, hogy legyenek az ő házában díszedények és be akarja bizonyítani, hogy a rosszat megbünteti, levetvén az engedetlen zsidókat az ők magas helyökről. Mégis itt is, mint előbb, a választás és félrevetés e világon való alkalmatosságokra és kiváltságokra vonatkozik, nem pedig ezután következő jutalmakra és büntetésekre.

A zsidók büszkék voltak, hogy Ábrahám az ő atyjuk és Jável az ő Istenük, az egyedüli igaz Isten. A körülöttök levő népek megvetését fenhéjazóbb megvetéssel fizették vissza. Sőt a kereszténységbe is bevitték felsőbbségük és kiválólagos joguknak érzetét; előítéletesek és elfogultak maradtak. „Senki sem fog idvezülni, így szóltak ők, ha csak előbb zsidó nem lesz. A zsidó egyházon kívül nincs üdvösség.“ E kizárólagos szellem ellen kellett Pálnak egész életében küzdenie s némelykor csaknem az elbukásig. Ez elfogultság ellen

és a szellemi szabadság érdekében használta ő a választási tant csa-
taiban, és az erős fegyver volt az ő kezében a zsidó bigottság erő-
deinek lerontására.

A zsidó elme vallásos meggyőződésének alapelve ez volt: „Az
Ur uralkodik.“ Sem változás, sem sors, sem vak erő, sem holt tör-
vény, sem pedig emberi akarat nem kormányozza a világot. „Az Ur
uralkodik, azért igazság, bölcsesség és szeretet uralkodik; s azért
minden dolog egyformán jóra munkál. Az idő eseményei isteni terv
szerint folynak, a melyek folyását az ember hátráltathatja ugyan, de
megakadályozni nem tudja.

A zsidó keresztények így szóltak Pálhoz: „Nem kizsemelt nem-
zet, kiválasztott nép vagyunk-e mi? És el fog vetni Isten minket?“
„Igen,“ Pál így felelt, „a zsidók választott nemzet, kiválasztva az
összes emberiség közül egy oly munkára, a mely által minden em-
ber meg fog áldatni. Nem magunkért vagy Ábrahámért választattunk,
hanem az emberiségért. Midőn megtesszük munkánkat, akkor Isten
választott népe vagyunk, de nem máskép. Sőt talán még akkor is
Isten munkáját végezzük, midőn makacsságunkkan vonakodunk azt
tenni; éppen mint Faraó is közvetve Isten munkáját végezte, midőn
vonakodott a népet elengedni. Ha vonakodtok befogadni az általános
egyházat, a mely sem nem zsidó, sem nem görög, akkor megszün-
tök Izrael gyermekei lenni; akkor olyanok lesztek, mint az egypto-
miak, üldözték az Isten népét. Nem tehet-e ugy az Isten, a mint
akar, hogy azokat hívja népének és kedveltjeinek, a kik eddig nem
voltak azok? A zsidó nép olyan, mint egy darab agyag a fazakas
kezében; azokból, a kik hajlandók isteni életet követni és az álta-
lános egyházzal egyesülni, díszedényeket készít; azokból, a kik vo-
nakodnak, ékteleneket. Ti így szóltok: „Mi Ábrahám gyermekei va-
gyunk s következőleg Isten kedveltjei; ő szeret minket és gyűlöli a
pogányokat.“ De Ábrahám gyermekei közül csak Izsák választatott
volt, hogy a szent nép atyja legyen; s Izsák gyermekei közül csak
Jákob, nem Ézsau. Nem volt-e Ézsau Ábrahám gyermeke? mégis az
iratott róla: „Ézsaut gyűlöltem.“ Nincs-e joga Istennek, hogy a po-
gányokon, görögökön és rómaiakon is könyörüljön és hogy őket is
az általános egyházba vigye, a hol sem zsidó, sem görög nincs? Áb-
rahám, Izsák és Jákob választva voltak és felemeltettek, de nem ön-
magokért, sem nem értetek, hanem az általános egyházért, a mely a
sötétségből a világosságra hivatott. Azt gondoljátok nincs isteni gond-
viselés mindezekben? s csak véletlen, hogy mindezek a görögök és
rómaiak feladták Jupitert, Pallas-Athenet, és most Jávét az ő fia, a

nazárethi Jézus által imádják? Igen, az Ur példabeszéde beteljesült; ti zsidók vonakodtok a népek eme nagy lakadalmi vendégségéhez jönni, az egész világ emez ünnepélyéhez, és az Ur kiküldött az utszélekre és kerítések mellé, hogy kényszerítsék a pogányokat bejönni, a végből, hogy az ő háza megteljen. Ez volt Isten terve és szándéka kezdettől fova. Midőn a chaost csinálta, e hatalmas jövőnek magvát beléhelyezte.

A választási tan tehát, egyáltalában nem vonatkozik a más világra, csakis közvetve. Erre a világra vonatkozik és láthatjuk, mily igaz az. Ha egyáltalában hiszünk Istenben, hinnünk kell az ő gondviselésében is; és ha hiszünk gondviselésében, hinnünk kell azt is, hogy egyenként és összesen, ő kiválaszt, kiszemel minket valamely munkára, célra és végre. A mi életünk jelent valamit ugy Istenre, a fajra, mint magunkra nézve. Mi hivatunk és választatunk, szorgalmatosoknak is kell lennünk, hogy hivatásunkat és választásunkat bizonyossá tegyük. Mindkét uton Istent szolgáljuk, ha végezzük is munkánkat, ha vonakodunk is azt tenni. Csakhogy egyik uton díszedények leszünk, a másikon éktelenek. Egyik esetben Mózesek, másikon Faraók vagyunk; de mindkét esetben az Urat szolgáljuk.

Nem állhatunk ellent Isten szándékainak s nem akadályozhatjuk meg, hogy az ő terve az emberi nem előhaladására végre ne hajtassék. Nekünk Istent kell szolgálunk közvetve vagy közvetlenül. Ha közvetlenül szolgáljuk engedelmeskedésünk által, akkor a fazakas kezében díszedények leszünk és a tulajdonos házát ékesítjük. Ha nem akarunk engedelmeskedni, akkor a harag edényei leszünk, eltöretünk és eldobotunk.

Azonban a mi szabadságunk, ugy látszik, tovább is kiterjed. Az által, hogy ellenállunk Isten akaratának és lelkiismeretünkben vonakodunk engedelmeskedni igazságának, egy ideig hátráltathatjuk az eredményt, a melyre ő törekszik. Elég időt enged nekünk; nem türelmetlen; neki örökkévalósága van s időt ad az emberi szabadságra. Hosszu türéssel sokáig megtartja a harag edényit, a mely pusztulásra való.

Ekképpen, ha a zsidók elfogadták volna Jézust Messiásuknak, a világ százévekig tartó nyomortól szabadult volna meg. Isten küldöttei lettek volna az emberiséghez s békésen tanították volna a görögöket és rómaiakat az általános szeretet tanára; Jéruzsálem az igazság és szeretet imáadásának központja lett volna. De ők Jézust nagy munkája kezdetén megölték s műve néhány tanítvány kezében maradt, a kik jó emberek voltak ugyan, de nem értették mesterü-

ket s azért százéveknek kellett elmulni, míg az ő evangéliumát teljesen megismerték és annak engedelmeskedtek.

A kiválasztás közönséges fogalma tehát hamis. Isten nem választja az embereket ezután következő örökboldogságra, hanem itten való hasznosságra. Ő alkalmatosságokra választ minket; kiváltságokra választ, a melyeket használhatunk vagy elhanyagolhatunk. Némely embernek öt talentumot ad, másnak kettőt, másnak egyet; az ő dolguk, miként használják a nekik adott talentumokat.

Isten szerette Jákóbot és alkalmatosságot adott neki, nem mivel jobb volt Ezsaunál, hanem mivel különbözött tőle, birván a munkájához szükséges tehetségeket.

A zsidókat hasonló módon szerette, alkalmatosságot adván nekik. Arra voltak választva, hogy fejlesszék az emberi vallásnak legmagasabb faját az emberi nem javára; míg a görögök a szépséget s a rómaiak a törvényt fejlesztették. S míg a nemzetek végzik a nekik kijelölt munkát, boldogok; s midőn azt valami egyébért abban hagyják, elbuknak.

Minden keresztény felekezetnek megvan saját munkája, melyre Istentől rendeltetett; de az az összesnek javáért van. Midőn felekezeties és kizárólagos lesz, és a többieket mind magába igyekszik nyelni, akkor megszűnik hivatását és választását biztossá tenni. A mely felekezet minden igazságot magának követel, az a zsidók hibájába esik és el fog pusztulni, miként a zsidó nemzet elszóródott és elpusztult türelmetlensége miatt.

Isten mindnyájunkat bizonyos munkára választott; ő kiválasztott és elrendelt minket a világ alapítása előtt, hogy részt vegyünk az emberiség elébbvitelében. Ha megszűnünk önzők lenni és tesszük a számunkra kijelölt munkát, akkor választásunkat biztossá tettük.

S ha mindnyájunknak van küldetése, a melyre a természet és Isten ereje által előre elrendeltettünk, mennyivel bizonyosabb kell hogy legyen, hogy Jézus nagy és kiváló munkára volt kijelölve és elhivatva, s hogy Isten azért küldötte fiát a világra, hogy a világ általa idvezüljön. És mégis az ő engedékenysége nem volt szenvedőleges és gépszerű, hanem szabad. Ő így szólt: „Elvégeztem a munkát, a melyet reám bízál.“

Isten az ő gondviselésében mindnyájunkat különböző munkára és köteleességekre hív. Isten minden hívása igaz és nemes. Először keresztény hasznosságra, másodszor keresztény jóságra s végül keresztény dicsőségre választattunk.

Pál választási tanának lényege és jelentése e szerint ez: az idő

eredete, a történelem eseményei, a világ nagy vallásai nem véletlenül jönnek elő, hanem isteni gondviselés által. Hanem a mit Isten ad minden egyes embernek, minden egyes nemzetnek, minden egyes egyháznak és felekezetnek, azt nem az illető javára és dicsőségére adta, hanem az összes javára. Midőn azt az ember egyedárusítja, kiváltságolja és a maga számára tartja, elveszti. Ha talentumát elássa a földbe, a helyett, hogy a közjóra használná, a talentum el fog vétetni tőle. Az az ember, egyház, felekezet, a mely felmagasztalja magát, megaláztatik. A mi alatt a kiválasztási tan, a mint azt Pál használja, egyfelől száműzi a bigottságot és kizárólagosságot, addig másfelől biztatja és fölemeli az alázatost és bátortalant. Igy szól nekik, miként Pál az efézusbelieknek: „Isten választott titeket Krisztusban, a világ fundamentumának felvettése előtt, hogy legyetek szentek és feddhetetlenek ő előtte szeretetben. Ő előre elrendelt titeket, hogy legyetek gyermekei a Jézus Krisztusban való hit által; ő nem választott, vagy szemelt ki titeket egy ezután következő szenvedőleges boldogságra, hanem itten való tevékeny jóságra“, hogy legyetek szentek és feddhetetlenek, éljeteztek úgy, miként gyermekei, legyetek dicsősége hirdetői, tartozzatok az általános egyházhoz, midőn „minden térd meg fog hajolni és minden nyelv meg fogja vallani, hogy Krisztus Ur, az atya Isten dicsőségére.“

Igy tekintvén e tant, az minden időkre alkalmas és jó. Az arra tanít, hogy békével türjük megpróbáltatásainkat és ne zugolódjunk az élet egyenlőtlenségei miatt. Isten legjobban tudja és rajta áll választani, hogy mi mik legyünk és miket tegyünk e földön. Ha másoknak jobb alkalmatosságaik, magasabb kiváltságaik vannak, mint nekünk, az nem azért van, mivel azokat Isten egy, minket más munkára választott ki. Ő egyformán szeret minket; előre látja, mi a legjobb mindenikünknek; egyet alacsony, mást magas állásra helyez; de egyformán kedvesek vagyunk neki. Ha jól elvégezzük a munkát, a melyet számunkra kijelöl, ha békével türjük a kísértéseket, melyeket reánk küld, akkor végül látni fogjuk, mit szándékszik. Mindnyájunkat előre elrendelt, hogy formálódjunk az ő fia hasonlatosságára; ez az általános választás. Némelyek a boldog, mások a szenvedő Jézus képéhez fognak formálódni.

„Minden dolog javokra szolgál azoknak, a kik Istent szeretik és a kik hivatalosak az ő célja szerint.“ Mindazok, kik Istent szeretik, általa hivatalosak. Szeretet, bizalom, remény ismertető jelei az ők isteni választatásuknak; s mig Istent szeretjük, minden dolog javunkra szolgál. Isten azt akarja, hogy mindnyájan, a kik

csak akarunk, hasonlók lehessünk Krisztushoz, legyünk az ő testvérei. Ez az előre elrendelés. — „A kit előre elrendelt, azt hívta is; és a kit hívott, azt megigazitotta; és a kit megigazitott, azt meg is dicsőítette.“

Ez tehát a kiválasztási tan Pál szerint. Az, hogy Istentől valamely jó munkára, alkalmatosságra vagyunk választva; választva vagyunk, hogy legyünk az ő gyermekei, Jézus barátai és testvérei. Erre vagyunk mi választva, előrerendelve és hivatva. Legyünk szorgalmasok, hogy ezt a hivatást és választást biztossá tegyük.

VARGA DÉNES.

FENTARTHATÓ-E A NYÁRI TANÍTÁS JELENLEGI ALAKJÁBAN? S HA NEM, MIKÉPPEN LENNE A CZÉLNAK MEGFELELŐEN REFORMÁLANDÓ?*)

A kérdés, melyre nézeteimet elmondani szándékozom, nagyon figyelemre méltó s annyira fontos, hogy bizton merem állítani: anyaszentegyházunk létérdekei közé tartozik. És ha ezen, főleg a vallásssosság élesztésére s az erkölcsiség ápolására alakult egyesület elsődleges teendői közé sorozta megvitatását annak: van-e szükség a nyári tanítás további fentartására? s ha van, miként és minő alapokon legyen újra szervezendő az, elmondhatjuk, hogy annak intézői a leghelyesebb úton indultak a valódi cél elérésére.

Évekkel ezelőtt, mint akkor már néhány évi tapasztalattal bíró lelkes, ki már akkor a gyakorlatban is, igaz, hogy több jó akarat, mint sikerrel, nagyobb ügybuzgósággal mint eredménnyel, elpróbáltam volt eleget tenni egyebek közt abbéli kötelességemnek is, hogy a vallástanítást ne csak a szószékből gyakoroljam, hanem onnan leszállva egyszerűbb szókban is, gyermekek és ifjak felfogásához alkalmazottan tanítsam gyülekezetem ifju nemzedékét a vallás boldogító igazságaira: már akkor rájöttem arra a nemcsak engem, hanem egész anyaszentegyházunkat érdeklő szomorú meggyőződésre, hogy az egyházszervezetünkben századok óta gyakorolt és folyvást fenntartani rendelt nyári vasárnapokon való vallástanítás oly módon és alakban, mint eddig fennállott, többé fenn nem tartható; mert már csak tengődik, jobban mondva élőhalottá vált, melyre bizony nem alkalmazhatjuk urunk szavait: nem halt meg a leányzó, csak aluszik. S azon akkori szomorú tapasztalatommal nem tettem úgy akkor, mint azon bánatos szívű kesergő, kinek kedves halottja lévén, elzárkozottan sir, titkolja könnyeit, de bánatát nem közli senkivel, hanem elpanaszoltam nyilvánosan Ker. Magvetőnk hasábjain fájdalomamat s résztvevő segítségére hívtam fel az érdeklődőket a baj elhárítása végett.**)

*) Felolvastatott a Dávid Ferencz-Egyesület f. évi szeptember 3-án Dicső-Szentmártonban tartott közgyűlésén.

***) Lásd K. Magv. XI. évf. 1-ső füz. 69. s köv. lapj.